

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Daniely Zemanové a soudce Petra Mikeše v právní věci žalobce: **H. G.**, zast. Mgr. Bc. Filipem Schmidtem, LL.M., advokátem se sídlem Ověnecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 12. 2016, čj. OAM-181/LE-LE18-ZA14-R2-2012, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 10. 2. 2017, čj. 42 Az 1/2017-21,

t a k t o :

Věc se postupuje rozšířenému senátu.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Rozhodnutím citovaným v záhlaví žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Rozhodnutí bylo žalobci doručeno dne 30. 12. 2016.

[2] Proti rozhodnutí žalovaného brojil žalobce žalobou doručenou krajskému soudu dne 6. 1. 2017. Podle krajského soudu tvrzení žalobce v žalobě nedostála požadavkům na formulaci žalobního bodu stanoveným v § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Krajský soud proto usnesením ze dne 10. 1. 2017, čj. 42 Az 1/2017-15, vyzval žalobce, aby ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy bylo žalobci doručeno rozhodnutí žalovaného citované v záhlaví, odstranil nedostatky žaloby. Konkrétně žalobce vyzval k formulaci žalobních bodů tak, aby z nich bylo patrné, z jakých skutkových a právních důvodů žalobce považuje výrok napadeného rozhodnutí za nezákonný a v čem spatřuje porušení namítaných zákonných ustanovení.

[3] Žalobce výzvě nevyhověl, respektive žalobu doplnil podáním, které bylo soudu doručeno až dne 25. 1. 2017, tj. po uplynutí patnáctidenní lhůty ode dne doručení rozhodnutí žalovaného. Krajský soud proto usnesením citovaným v záhlaví žalobu podle § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítl, neboť podaná žaloba neobsahovala žádné žalobní body. Žalobním bodem je dle krajského soudu pouze konkrétní a ve vztahu k projednávané věci individualizované skutkové tvrzení doprovázené konkrétní právní argumentací. Nelze se spokojit jen s obecnými odkazy na určitá ustanovení zákona bez souvislosti se skutkovými

výtkami. Z formulace žalobního bodu musí být zřejmé, jaké aspekty skutkových dějů považuje žalobce za základ nezákonnosti správního rozhodnutí. Žalobce dle krajského soudu v žalobě cituje pouze ustanovení právních předpisů, která měla být porušena, aniž svá tvrzení o nezákonnosti opřel o konkrétní skutečnosti či právní argumentaci. Jestliže žalobce nemohl uvést řádně formulované žalobní body z důvodu neznalosti právní úpravy či jazyka, mohl požádat o ustanovení zástupce, nicméně tak neučinil. Krajský soud konstatoval, že ve lhůtě pro podání žaloby, jež v dané věci činí 15 dnů (§ 71 odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 32 odst. 1 zákona o azylu), tj. do dne 16. 1. 2017, nebyla žaloba o takové žalobní body doplněna. Vzhledem k zákonné koncentraci řízení (§ 71 odst. 2 s. ř. s.) se absence žalobních bodů stala uplynutím lhůty pro podání žaloby neodstranitelným nedostatkem podmínek řízení, a soud proto nemohl přihlídnout k doplnění žaloby ze dne 25. 1. 2017.

II. Kasační stížnost žalobce

[4] Proti usnesení krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Stěžovatel nejprve konstatuje, že kasační stížnost je ve smyslu § 104a s. ř. s. přijatelná, jelikož podstatným způsobem přesahuje jeho vlastní zájmy. Jádrem argumentace je otázka existence žalobních bodů. Stěžovatel poukazuje na judikaturu, která rozlišuje situace, kdy žaloba neobsahuje žádný žalobní bod, a situace, kdy žalobní bod obsahuje, nicméně formulovaný příliš obecným způsobem, než aby bylo možné žalobu projednat. V takovém případě je nezbytné postupovat podle § 37 odst. 5 s. ř. s. a vyzvat stěžovatele k odstranění vad žaloby a poskytnout mu k tomu přiměřenou, tzv. soudcovskou, lhůtu na konkretizaci žalobních bodů. Stěžovatel je v kasační stížnosti přesvědčen, že jeho žaloba obsahuje žalobní body ve smyslu § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s., byť nedostatečně konkretizované. Soud jej proto měl vyzvat k jejich doplnění v přiměřené lhůtě. Stěžovatel hojně cituje judikaturu, která považovala obdobné vymezení žalobních bodů za dostatečné. K tomu stěžovatel dodává, že je nutné zohlednit také jeho specifické postavení cizince.

[5] Stěžovatel dále uvádí, že rozsah, v jakém rozhodnutí žalovaného žalobou napadl, je zřejmý z jeho tvrzení učiněných v průběhu řízení o mezinárodní ochraně, která jsou zachycena ve správním spisu a v listinách přiložených k žalobě. Nadto i v případě, že by žaloba neobsahovala žádný žalobní bod, se měl krajský soud zabývat tím, zda odmítnutím žaloby neporuší zásadu *non-refoulement*, tj. zákaz vyhoštění cizince do země, kde by byl vystaven hrozbě mučení či nelidského a ponižujícího zacházení a trestu. Z podkladů, které měl krajský soud k dispozici, přitom vyplývá, že přesně takových následků se stěžovatel obává. Jelikož se porušením zásady *non-refoulement* krajský soud vůbec nezabýval, dovozuje stěžovatel nepřezkoumatelnost jeho rozhodnutí.

[6] Stěžovatel v kasační stížnosti rovněž napadá výzvu k doplnění žalobních bodů ze dne 10. 1. 2017, která dle jeho názoru není dostatečně individualizovaná a konkrétní, čímž mu soud zcela znemožnil uplatnit jeho práva.

[7] V závěru kasační stížnosti stěžovatel navrhl, aby NSS napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[8] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Důvod postoupení věci rozšířenému senátu

[9] Vzhledem k tomu, že kasační stížnost byla podána ve věci mezinárodní ochrany, musel desátý senát posoudit, zda je podaná kasační stížnost přijatelná ve smyslu § 104a s. ř. s., tedy zda svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele (viz usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS). V nynější kauze dospěl desátý senát k závěru, že důvodem přijatelnosti je mj. rozporná judikatura samotného NSS, jak bude popsáno dále. Zájem na jednotné judikatuře správních soudů proto vede k závěru o přijatelnosti kasační stížnosti.

[10] Podstatou nyní řešené kauzy je otázka, zda žaloba obsahovala žalobní body.

[11] Uvedení žalobních bodů je jednou z náležitostí žaloby proti rozhodnutí správního orgánu. Podle § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. musí žaloba kromě obecných náležitostí podání (§ 37 odst. 2 a 3) obsahovat žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné. Podle odst. 2 věty třetí citovaného ustanovení může žalobce rozšířit žalobu na dosud nenapadené výroky rozhodnutí nebo ji rozšířit o další žalobní body jen ve lhůtě pro podání žaloby.

[12] Podle § 37 odst. 5 s. ř. s. předseda senátu usnesením vyzve podatele k opravě nebo odstranění vad podání a stanoví k tomu lhůtu. Nebude-li podání v této lhůtě doplněno nebo opraveno a v řízení nebude možno pro tento nedostatek pokračovat, soud podání usnesením odmítne, nestanoví-li zákon jiný procesní důsledek. O tom musí být podatel ve výzvě poučen.

[13] V posuzované věci je z žaloby patrné, že stěžovatel s napadeným rozhodnutím nesouhlasil a napadal je v celém rozsahu, jelikož byl v předcházejícím řízení o udělení mezinárodní ochrany zkrácen na svých právech. Po procesní stránce pak žalovanému vytkl, že *nepostupoval v souladu se zákony a ostatními právními předpisy, nezjistil stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti a v rozsahu, který je nezbytný vzhledem ke konkrétním okolnostem případu, nezjistil všechny rozhodné okolnosti a nevyšel ze spolehlivě zjištěného stavu věci, a napadené rozhodnutí tak nelze považovat za přesvědčivé, nepřihlížel pečlivě ke všemu, co v průběhu řízení vyšlo najevo, neprovedl potřebné důkazy, nedostatečně odůvodnil, jakými úvahami byl veden při hodnocení podkladů a výkladu ustanovení zákona o azylu; tím se měl dopustit porušení § 2 odst. 1 a 4, § 3, § 50 odst. 2, 3 a 4, § 52 a § 68 odst. 3 správního řádu a § 12, § 14 a § 14a zákona o azylu*. V závěru žaloby stěžovatel avizoval, že odůvodnění žaloby doplní.

[14] Stěžovatel sám v kasační stížnosti nijak nezpochybňuje, že výše uvedené žalobní body bez další konkretizace nestačí k tomu, aby byla žaloba projednatelná. Tétož názoru je i desátý senát, neboť uplatněné námitky jsou formulovány natolik obecně, že soudu neumožňují řádně stanovit rámec jeho přezkumné činnosti. Spornou otázkou však je, zda

nedostatečná konkrétnost těchto bodů dosahuje takové míry, že žaloba fakticky žádné žalobní body neobsahuje. Právě v této otázce je judikatura rozdělená.

[15] V obecné rovině se již otázkou obsahového vymezení žalobního bodu podle definice obsažené v § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s., včetně toho, kdy je krajský soud povinen vyzvat žalobce k odstranění vad žaloby ve vztahu k žalobním bodům, rozšířený senát NSS opakovaně zabýval (poprvé v rozsudku rozšířeného senátu ze dne 20. 12. 2005, čj. **2 Azs 92/2005-58**, č. 835/2006 Sb. NSS). Vzhledem k tomu, že judikatura k otázkám žalobních bodů prošla od roku 2003 určitým vývojem, rozšířený senát v rozsudku ze dne 24. 8. 2010, čj. **4 As 3/2008-78**, č. 2162/2011 Sb. NSS, shrnul a formuloval obecnější zásady, z nichž má napříště rozhodovací praxe vycházet. Podle rozšířeného senátu *„je nutno za žalobní bod považovat každé vyjádření žalobce, z něhož by i jen v nejhrubších obrysech lze dovodit, že napadené správní rozhodnutí z určitého důvodu považuje za nezákonné. Jinými slovy, náležitost žaloby dle § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. je splněna, pokud jsou z tvrzení žalobce seznatelné skutkové děje a okolnosti individuálně odlišitelné od jiných ve vztahu ke konkrétnímu případu žalobce, jež žalobce považoval za relevantní k jím domnělé nezákonnosti správního rozhodnutí; právní důvody nezákonnosti (či nicotnosti) napadeného správního rozhodnutí pak musí být tvrzeny alespoň tak, aby soud při aplikaci obecného pravidla, že soud zná právo, mohl dostatečně vymezit, kterým směrem, tj. ve vztahu k jakým právním předpisům bude směřovat jeho přezkum. Bude-li žaloba podaná v zákonné lhůtě pro podání žaloby obsahovat žalobní bod (body) alespoň ve shora vymezené míře konkrétnosti, vznikne vždy krajskému soudu procesní povinnost postupovat podle § 37 odst. 5 s. ř. s., tj. vyzvat žalobce k odstranění vad žaloby tak, aby mohla být věcně projednána; v popsaném případě vada spočívá v nedostatečné specifikaci žalobního bodu. Odmítnout žalobu [...] lze jen tehdy, když ve lhůtě pro podání žaloby žalobce nepředestřel žádný takový žalobní bod, popřípadě jen natolik nekonkrétní, že žalobu nebylo možno projednat, a žalobce na výzvu soudu tuto vadu ve stanovené lhůtě neodstranil“* (body 33 a 34 rozsudku).

[16] V této souvislosti lze odkázat též na časově předcházející usnesení rozšířeného senátu ze dne 23. 2. 2010, čj. **2 Azs 10/2009-61**. Zde sice jen vrátil věc k rozhodnutí předkládajícímu druhému senátu, současně ale dovodil, že žalobním bodem je i toto tvrzení: *„Domnívám se, že žalovaný v předchozím řízení o udělení azylu porušil m. j. § 12 zákona č. 325/1999 Sb. o azylu; domnívám se, že žalovaný měl posuzovat mou žádost podle § 12 zákona o azylu, neboť splňuji podmínky pro udělení azylu, resp. doplňkové ochrany, neboť jsem v zemi původu pronásledován a moje ekonomické problémy jsou jen důsledkem. Navíc mám v České republice rodinné vazby, a to jednak manželku, ale také sestru“*. Rozšířený senát v usnesení zdůraznil, že *„[p]řihlédl přitom též ke specifiku řízení o udělení mezinárodní ochrany, v němž jsou žadatelé - cizinci - handicapováni jazykovou bariérou“*.

[17] Desátý senát má za to, že v obecné rovině je otázka minimálního vymezení žalobních bodů rozšířeným senátem vyřešena. Je tedy nutné vždy obecná právní tvrzení spojit s tvrzeními skutkovými; nelze se tedy spokojit jen s obecným odkazem na nějaké ustanovení právního předpisu, aniž bude alespoň v obecných rysech spojen s určitým skutkovým tvrzením, resp. Bude jinak obecný odkaz konkretizován na individuální věc. Současně rozšířený senát v rozhodnutí čistě procesním (tedy v rozhodnutí, kterým věc vrátil předkládajícímu senátu, aniž se zabýval spornou otázkou) potvrdil, že ještě příznivěji je nutno nahlížet na věci azylové (viz právě cit. usnesení čj. **2 Azs 10/2009-61**). I v posléze

uvedeném rozhodnutí však žalobce nezůstal u pouhých obecných odkazů na zákon, ale určitá minimální skutková tvrzení podal.

[18] Spornou však bohužel zůstává otázka minimálního vymezení žalobního bodu ve specifických věcech azylových, spojených s velmi krátkou lhůtou pro podání žaloby (podle § 32 odst. 1 žalobu proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany lze podat ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí.). V této oblasti je judikatura NSS vnitřně rozdělena. Desátý senát dále nastiňuje dva silné a vzájemně neslučitelné judikатурní proudy.

III.A. Velmi široké vymezení žalobního bodu

[19] První proud judikatury vychází z velmi širokého pojetí žalobního bodu, který přesahuje tradiční chápání žalobního bodu ve věcech jiných než azylových.

[20] Příkladem je rozsudek NSS ze dne 25. 5. 2016, čj. 3 Azs 30/2016-43, který dospěl k závěru o existenci žalobního bodu, třebaže žaloba zůstala v podstatě jen u recitace zákonných ustanovení (desátý senát upozorňuje, že údajná skutková konkretizace žalobních bodů je ve skutečnosti parafráze zákona):

Z obsahu žaloby NSS zjistil, že pod bodem II. napadl stěžovatel rozhodnutí žalovaného v celém rozsahu výroku, bodem III, označeným jako žalobní body ve smyslu § 71 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, pak namítal, že byl porušen 1) § 2 odst. 1 správního řádu, neboť rozhodnutí není v souladu se zákony a mezinárodními smlouvami, 2) § 3 správního řádu, neboť správní orgán nezjistil stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, 3) § 50 odst. 2 a 3 správního řádu, neboť si žalovaný neopatrili dostatek podkladů pro vydání rozhodnutí a nevyšel tak ze spolehlivě zjištěného stavu věci, 4) § 50 odst. 4 správního řádu, neboť žalovaný nepřihlédl ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, 5) § 52 správního řádu, neboť žalovaný neprovedl důkazy, které jsou potřebné ke zjištění stavu věci, 6) § 68 odst. 3 správního řádu, neboť odůvodnění napadeného rozhodnutí je nedostatečné ohledně uvedení úvah, kterými se žalovaný řídil při hodnocení podkladů rozhodnutí a výkladu ustanovení zákona o azylu, 7) § 12 až 14a zákona o azylu, neboť stěžovatel splňuje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany.

[...] žalobní body obsažené v žalobě proti rozhodnutí žalovaného o neudělení mezinárodní ochrany ve svém souhrnu sice těsně, ale přeci jen ob stojí. Stěžovatel se totiž neomezil jen na pouhou citaci ustanovení správního řádu [...], ale vždy ke každému bodu alespoň v krátkosti uvedl, v čem porušení toho kterého ustanovení zákona spatřuje. U posledních dvou bodů pak je tvrzená nezákonnost i trochu konkrétněji popsána, neboť stěžovatel tvrdí, že rozhodnutí není řádně odůvodněno z hlediska úvah při hodnocení důkazů a výkladu právních norem a že žalovaný nesprávně posoudil právní otázku aplikace příslušných ustanovení zákona o azylu. Minimálně tyto dva body předepsané požadavky v základní míře splňují. NSS má tedy za to, že za této situace měl krajský soud i po uplynutí lhůty uvedené v ustanovení § 71 odst. 2 s. ř. s. stěžovatele usnesením vyzvat k bližší konkretizaci a upřesnění obecně formulovaných žalobních bodů a stanovit mu k odstranění uvedených nedostatků přiměřenou lhůtu.

[21] Ještě flagrantnější příklad představuje rozsudek ze dne 13. 12. 2013, čj. 1 Azs 15/2013-45, který dokonce výslovně připouští, že žaloba jen cituje konkrétní porušená ustanovení právních předpisů, „pokud však jde o tomu odpovídající skutková tvrzení, není v žalobě uvedeno prakticky nic“. Přesto dospívá k závěru, že žaloba žalobní body obsahuje:

[11] Z žaloby je v posuzované věci seznatelné, že žalobce s napadeným rozhodnutím nesouhlasí a napadá je v celém rozsahu, jelikož byl v předcházejícím řízení zkrácen na svých právech. Nezákonnost napadeného rozhodnutí spatřuje v tom, že mu nebyla udělena mezinárodní ochrana ve formě azylu. Po procesní stránce pak žalovanému vytkl, že nepostupoval v souladu se zákony a ostatními právními předpisy, nezjistil stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti a v potřebném rozsahu, nepřihlézel pečlivě ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, neprovedl potřebné důkazy,

a nedostatečně své rozhodnutí odůvodnil; tím se měl dopustit porušení § 2 odst. 1, § 3, § 50 odst. 4, § 52 a § 68 odst. 3 správního řádu. Závěrem žaloby pak žalobce uvedl, že odůvodnění žaloby doplní za pomoci právního zástupce. Z takto formulované žaloby je sice patrné, jaké právní důvody nezákonnosti žalobce uplatňuje (uvádí konkrétní porušená ustanovení právních předpisů), pokud však jde o tomu odpovídající skutková tvrzení, není v žalobě uvedeno prakticky nic. Je tedy zřejmé, že žaloba sice splňuje minimální požadavky na formulaci žalobních bodů, avšak bez dalšího (tedy bez jejího doplnění) není meritorně projednatelná.

(Desátý senát upozorňuje, že právě cit. rozsudek prvního senátu byl o pět měsíců později označen jako judikturní excés rozsudkem ze dne 21. 5. 2014, čj. 6 As 50/2014-18, blíže viz body [28] a [29] níže).

[22] Velmi obdobnou situaci řešil rozsudek ze dne 11. 8. 2015, čj. **6 Azs 125/2015-27**, ovšem i se stejným závěrem, totiž že žaloba toliko recitující § 12 zákona o azylu a řadu ustanovení správního řádu obsahovala žalobní body, byť nekonkrétní:

[13] Stěžovatel dne 10. července 2014 podal žalobu proti v záhlaví uvedenému rozhodnutí žalovaného, v níž uvedl, že byl zkrácen na svých právech, jelikož mu měla být udělena mezinárodní ochrana ve formě azylu. Následně žalobce konstatoval, že proto došlo k porušení § 12 zákona o azylu a k porušení řady ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, přičemž tvrzené porušení blíže nespecifikoval a u každého ustanovení toliko obecně reprodukoval jeho obsah. V závěru žaloby žalobce uvedl, že žaloba bude doplněna za pomoci právního zástupce. [...]

[14] NSS dospěl k závěru, že žaloba tak, jak byla formulována, sice obsahovala žalobní body, ovšem nebyly specifikovány natolik, aby bylo žalobu možné věcně projednat. [...]

[18] S ohledem na uvedené vymezení je jasné, že v nyní projednávaném případě žaloba obsahovala žalobní body, žalobce je ovšem obsahově nevymezil bezvadným způsobem. Žaloba totiž obsahovala konstatování o zkrácení žalobce na jeho právech, neboť měl obdržet namísto doplňkové ochrany azyl a obecný poukaz na vybraná ustanovení správního řádu. Žaloba proto nesplňovala požadavky kladené na projednatelnost žaloby co do vyličení skutkových okolností ani co do vymezení právních důvodů.

[23] K podobnému závěru srov. též rozsudek ze dne 27. 5. 2009, čj. **6 Azs 25/2009-58**:

Nejprve je třeba uvést, že v daném případě stěžovatelka v žalobě označila důvod napadení správního rozhodnutí. Uvedla, že dle jejího názoru splňuje podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu a že se na ni vztahují důvody doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu, dále tvrdila porušení § 4 odst. 1 a § 50 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb. a nedostatečné odůvodnění, nedostatečné vypořádání s námitkami a vyjádřeními účastníků, jakož i nedostatečné podklady pro rozhodnutí. To vše však pouze v obecné rovině, bez uvedení, v čem konkrétně spatřuje tvrzenou nezákonnost. [...]

V dané věci je tak otázkou, zda byl v žalobě uveden žalobní bod či nikoliv, neboť v druhém případě se takový nedostatek žaloby stane po uplynutí lhůty stanovené v ust. § 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s. neodstranitelným. NSS má zato, že výše uvedené znění žalobních tvrzení splňovalo minimální požadavky na formulaci žalobního bodu, neboť z nich bylo možno usoudit na základní právní argumentaci (zejména se má na mysl zpochybnění vyhodnocení základní právní otázky správním orgánem ve vztahu k udělení azylu dle § 12 zákona o azylu a doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu), o něž se žalobní bod opírá. Z podání stěžovatelky bylo zřejmé alespoň v obecné rovině, v jakém rozsahu správní rozhodnutí napadá, a rovněž důvody, proč tak činí (nesouhlasí se správností vyhodnocení těchto otázek). NSS má za to, že jednotlivé důvody napadení rozhodnutí bylo možné považovat za žalobní bod ve smyslu § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s., avšak bez potřebné míry konkrétnosti.

[24] S nynější věcí je zcela srovnatelný rozsudek ze dne 25. 10. 2016, čj. **7 Azs 182/2016-22**, který řeší téměř shodnou žalobu rovněž proti Krajskému soudu v Praze:

[16] Stěžovatel podal proti rozhodnutí žalovaného včasnou žalobu. V ní uvedl, že „(ž)alovaný v předchozím řízení o udělení azylu porušil: § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, neboť žalovaný nezjistil stav věci způsobem, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a v rozsahu, který je nezbytný vzhledem ke konkrétním okolnostem případu (§ 2 odst. 4 správního řádu); § 2 odst. 4 správního řádu, neboť přijaté řešení není v souladu s veřejným zájmem a rozhodnutí neodpovídá okolnostem daného případu; v souvislosti s § 12 zákona o azylu, neboť žalobce splňuje zákonné podmínky pro udělení azylu; § 14 zákona o azylu, neboť žalobce splňuje zákonné podmínky pro udělení azylu z humanitárních důvodů; § 14a zákona o azylu, neboť v případě návratu hrozí žalobci nebezpečí vážné újmy.“ Současně stěžovatel požádal soud o ustanovení zástupce ve věci s tím, že žaloba bude doplněna za pomoci ustanoveného zástupce. [...]

[19] V posuzované věci je ze stěžovatelova tvrzení patrné, že napadené správní rozhodnutí považoval za nezákonné proto, že podle svého přesvědčení splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, resp. humanitárního azylu podle § 14 téhož zákona, a že mu v případě návratu hrozí nebezpečí vážné újmy. I takto obecně formulovaný žalobní bod naznačuje, že právní podstatou tvrzené nezákonnosti je porušení stěžovatelova práva na udělení mezinárodní ochrany, a to ze skutkových individuálně odlišitelných důvodů, které vyplývají z obsahu správního spisu (vyhrožování a fyzické násilí ze strany soukromých osob v souvislosti s jeho podnikatelskými aktivitami).

[25] Desátý senát se s právě uvedeným hodnocením neztotožňuje. Lze upozornit, že žaloba ve věci řešené sedmým senátem neobsahovala žádné skutkové tvrzení. Dle sedmého senátu si měl krajský soud vypomoci studiem správního spisu, z něhož měl „vytáhnout“ příslušná skutková tvrzení subsumovatelná pod obecná zákonná ustanovení, citovaná v žalobě. Je evidentní, že takovýto pohled na žalobní body je v rozporu s obecnou judikaturou rozšířeného senátu cit. v bodě [15] shora. Jde nicméně o věc azylovou a sporné zůstává, nakolik má být přístup k azylovým žalobám příznivější.

III.B. Klasické vymezení žalobního bodu

[26] Naproti právě uvedeným příkladům lze uvést početný judikaturní proud, který zdůrazňuje, že žalobní bod v azylových věcech nemůže ustát jen obecných odkazech na určitá ustanovení zákona bez souvislosti se skutkovými výtkami.

[27] Např. rozsudek ze dne 9. 7. 2014, čj. **5 Azs 6/2014-39**, vychází z rozsudku rozšířeného senátu čj. 2 Azs 92/2005-58. Formulace „žalovaný vydáním napadeného rozhodnutí porušil (žalobní body ve smyslu § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s.: § 2, 3 a 68 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád ve spojení s § 119 odst. 1 zákona o pobytu cizinců“ sama o sobě bez uvedení skutkových důvodů dle pátého senátu neobsahuje žalobní bod. Soud není povinen ani oprávněn sám vyhledávat možné nezákonnosti správního aktu. Nepostačí proto, vytýká-li žaloba obecně, že zákon byl porušen nebo že řízení bylo vadné, aniž by poukazovala na konkrétní skutečnosti, z nichž je takové tvrzení dovozováno (bod 22). Porušení citovaných ustanovení správního řádu a zákona o pobytu cizinců totiž stěžovatel namítal bez jakýchkoliv skutkových výtek. „To je také rozdíl oproti stěžovatelem zmiňovanému rozsudku zdejšího soudu ze dne 13. 12. 2013, čj. 1 Azs 15/2013-45 [cit. v bodě [21] shora – pozn. 10. senát], ve kterém byly skutkové výtky (žalobní body) formulovány alespoň v obrysech, tj. uvedením, že žalovanému bylo po skutkové stránce vytýkáno, že nepostupoval v souladu se zákony a ostatními procesními předpisy, nezjistil stav věci, o němž

nejsou důvodné pochybnosti a v potřebném rozsahu, nepřiblížil ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, neprovedl potřebné důkazy atd. V nyní projednávané věci stěžovatel ani takové zcela minimální vymezení skutkových výtek neučinil, neuvedl tedy žalobní bod žádný“ (bod 25).

[28] Právě cit. rozsudek čj. 5 Azs 6/2014-39 se ještě pokusil od rozsudku čj. 1 Azs 15/2013-45 odchýlit, byť způsobem nepříliš přesvědčivým. Desátý senát má totiž za to, že ve věci řešené prvním senátem žádné skutkové výtky, a to ani ty nejobecnější, uvedeny nebyly. Ještě dále však jde rozsudek ze dne 21. 5. 2014, čj. **6 As 50/2014-18**, který s odkazem na judikaturu rozšířeného senátu rovnou prohlašuje závěry rozsudku čj. 1 Azs 15/2013-45 za ojedinělý exces. Šestý senát nejprve citoval rozsudek rozšířeného senátu čj. 4 As 3/2008 – 78 (bod 13). Dále rozebírá početnou judikaturu (nejen ve věcech azylových) a zdůrazňuje, že „[p]oněkud volnější přístup, který je odůvodnitelný specifickým postavením cizince v právním prostředí cizího státu, zvolil zdejší soud v některých rozhodnutích v azylových věcech. Přesto i z této judikatury vyplývá požadavek na alespoň základní individualizaci žalobních bodů“ (viz dále cit. bod 17):

[15] V rozsudku ze dne 29. 6. 2011, čj. 4 As 22/2011 - 59, zdejší soud posuzoval splnění nároků na formulaci žalobních bodů v žalobě, ve které žalobkyně uvedla, že napadá všechny výroky rozhodnutí o rozkladu, neboť v předcházejícím řízení správní orgán porušil své povinnosti vycházející z právních předpisů a nerespektoval její práva, a že rozhodnutí žalované považuje za nezákonné pro nerespektování zásad řízení. NSS dospěl k závěru, že takto formulované námitky nepředstavují „žádné konkrétní výhrady vůči napadenému rozhodnutí. Z obsahu žaloby nelze poznat, v čem žalobkyně spatřuje nezákonnost či nesprávnost napadeného rozhodnutí, resp. jaká pochybení vytýká. Stěžovatelka totiž v žalobě jen velmi obecně a nekonkrétně vyjádřila nespokojenost s rozhodnutím. To však samo o sobě nebylo dostačující, neboť stěžovatelka v žalobě neprovedla konkretizaci a individualizaci, jak je vyžadováno, a nijak tyto obecné námitky nespecifikovala s ohledem na okolnosti jejího případu. NSS konstatuje, že z žaloby nelze ani v těch nejhrubších obrysech dovodit, z jakých důvodů považuje stěžovatelka napadené rozhodnutí za nezákonné, jak je judikaturou požadováno.“ Také v rozsudku ze dne 13. 1. 2012, čj. 4 Ads 149/2011 - 79, dospěl zdejší soud k závěru, že žalobní bod neobsahovala žaloba, ve které žalobkyně toliko vyslovila nesouhlas se zamítnutím žádosti o invalidní důchod a namítala, že správní orgán nerespektoval rozsudek krajského soudu. Nicméně k dostatečné individualizaci žaloby došlo prostřednictvím dalších podání žalobkyně: „Především však v těchto podáních zapsaných do rejstříku Na, jakož i v podání doručeného Městskému soudu v Praze dne 16. 3. 2011, která všechna správní soudy obdržely ve dvouměsíční lhůtě pro podání žaloby, stěžovatelka laickým způsobem vysvětlila, že její dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav jí neumožnil získat potřebné doby pojištění pro přiznání invalidního důchodu. Tím tedy stěžovatelka vymezila dostatečně určitě důvod, pro který považuje žalobou napadené rozhodnutí za přezkoumatelné, takže její žaloba je projednatelná.“ Podmínku konkrétního vyjádření zdůraznil zdejší soud i v rozsudku ze dne 27. 11. 2013, čj. 8 Afs 31/2013 - 45: „Žalobce je však povinen vylíčit již v žalobě, jakých konkrétních nezákonných kroků, postupů, úkonů, úvah, hodnocení či závěrů se měl správní orgán vůči němu dopustit v procesu vydání napadeného rozhodnutí či přímo rozhodnutím samotným, a rovněž je povinen ozřejmit svůj právní názor na to, proč se má jednat o nezákonnosti. Právní názor na věc se přitom nemůže spokojit pouze s obecnými odkazy na určitá ustanovení zákona bez souvislosti se skutkovými výtkami.“

[16] Individualizaci žalobního bodu vymezil zdejší soud i jako podmínku pro jeho pozdější doplnění. Například v rozsudku ze dne 18. 7. 2013, čj. 1 Afs 54/2013 - 36, dospěl k závěru, že „stěžovatelka již v žalobě stručně, nicméně dostatečně určitě zformulovala žalobní bod poukazující na nezákonnost rozhodnutí žalované, dle nichž spočívá porušení podmínek dotace v tom, že stavba nebyla zkolaudována ke správnému způsobu využití. Stěžovatelka se domnívá, že podstatný je faktický stav. Tvzení stěžovatelky je jednoznačně individualizované, odlišitelné od dalších skutkových dějů a okolností. Dále je z něho zřejmé i právní hodnocení, totiž že pro posouzení otázky porušení rozpočtové kázně je dle stěžovatelky rozhodující faktické využívání stavby. Stěžovatelka odkazuje na obsah odvolání pouze co do zdůvodnění stavu, proč nebyla stavba zkolaudována již od počátku pro výrobu potravinářských výrobků a nápojů.“

[17] Poněkud volnější přístup, který je odůvodnitelný specifickým postavením cizince v právním prostředí cizího státu, zvolil zdejší soud v některých rozhodnutích v azylových věcech. Přesto i z této judikatury vyplývá požadavek na alespoň základní individualizaci žalobních bodů. V rozsudku ze dne 23. 10. 2013, čj. 6 Azs 18/2013-37, se NSS zabýval splněním náležitostí žaloby, kterou krajský soud posoudil za hraniční, nicméně projednatelnou, ale nezabýval se námitkou žalobci hrozícího nebezpečí po návratu do země původu, neboť tento žalobní bod podle něj pro svou neúplnost a nekonkrétnost nesplňoval ani v minimálním rozsahu zákonné požadavky. NSS dospěl k závěru, že z žaloby bylo seznatelné, že žalobce spatřoval nezákonnost v postupu správního orgánu spočívajícím ve vyhodnocení a posouzení důvodů, které ho vedly k opuštění vlasti, a rovněž uvedl skutková tvrzení, která se týkala hrozícího nebezpečí v zemi původu. Takový způsob individualizace žalobního bodu je ještě akceptovatelný: *„Přestože stěžovatel v žalobě podrobně nerozvádí další skutkové a právní důvody, má NSS za to, že tvrzení v takovém znění splňují minimální požadavky na formulaci žalobního bodu, resp. žalobní body dva. NSS tedy přisvědčuje stěžovatelově názoru o existenci nejen prvního, ale i existenci druhého žalobního bodu, kterým se však krajský soud odmítl zabývat.“* V usnesení ze dne 9. 11. 2011, čj. 9 Azs 15/2011-46, posoudil zdejší soud jako projednatelné žalobní námitky týkající se posouzení důvodů pro udělení mezinárodní ochrany dle ustanovení § 14a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. V této souvislosti žalobkyně v podané žalobě uvedla, že se *„žalovaný v rozhodnutí vůbec nezabýval hrozící existencí vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu, tento jeho postup byl nezákonný, neboť k tomuto je povinen v každém případě. Žalovaný tak neučinil, neprovedl žádné šetření ani si nevyžádal žádné podklady. Odkázala přitom na čl. 4 odst. 3 písm. c) směrnice Rady 2004/83/ES (kvalifikační směrnice).“* Je zřejmé, že žalobkyně tímto způsobem namítala nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu z důvodu neposouzení hrozící existence vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu, přičemž k dostatečné konkretizaci žalobního bodu došlo vymezením, v čem měla namítaná nezákonnost spočívat.

[29] Takto se pak rozsudek čj. 6 As 50/2014-18 vypořádal se závěry rozsudku čj. 1 Azs 15/2013-45, které prohlašuje za ojedinělý exces (sic):

[18] V rozsudku ze dne 13. 12. 2013, čj. 1 Azs 15/2013 - 45, které se rovněž týká azylové věci, pak NSS dospěl k závěru, že minimální požadavky na formulaci žalobních bodů splnila žaloba, ze které bylo seznatelné, že *„žalobce s napadeným rozhodnutím nesouhlasí a napadá je v celém rozsahu, jelikož byl v předcházejícím řízení zkrácen na svých právech. Nezákonnost napadeného rozhodnutí spatřuje v tom, že mu nebyla udělena mezinárodní ochrana ve formě azylu. Po procesní stránce pak žalovanému vytkl, že nepostupoval v souladu se zákony a ostatními právními předpisy, nezjistil stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti a v potřebném rozsahu, nepřihlížel pečlivě ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, neprovedl potřebné důkazy, a nedostatečně své rozhodnutí odůvodnil; tím se měl dopustit porušení § 2 odst. 1, § 3, § 50 odst. 4, § 52 a § 68 odst. 3 správního řádu.“* Závěrem žaloby pak žalobce uvedl, že odůvodnění žaloby doplní za pomoci právního zástupce. Z takto formulované žaloby je sice patrné, jaké právní důvody nezákonnosti žalobce uplatňuje (uvádí konkrétní porušená ustanovení právních předpisů), pokud však jde o tomu odpovídající skutková tvrzení, není v žalobě uvedeno prakticky nic. **Byť zdejší soud již nedisponuje přesným zněním žaloby posuzované v citované věci, jeví se tento závěr v rozporu s podmínkami individualizace žalobních bodů, jak byly uplatněny v rozhodnutích citovaných výše. Žalobce v tomto případě totiž v žalobě žádným způsobem nekonkretizoval, v čem měly spočívat nedostatky hmotněprávního posouzení žádosti o udělení mezinárodní ochrany, ani v čem měla spočívat procesní pochybení správního orgánu. Prismatem závěrů vyslovených rozšířeným senátem v již zmíněném rozsudku ze dne 24. 8. 2010, čj. 4 As 3/2008-78, tak žaloba neobsahovala žádný žalobní bod. Pokud v tomto případě dospěl první senát k závěru, že alespoň jeden žalobní bod formulován byl, byť nedostatečně přesně, jeví se jeho úvahy v rozporu se závěry rozšířeného senátu. V kontextu ostatní, ustálené judikatury NSS, ovšem představuje tento rozsudek ojedinělý exces. Není proto důvodu, aby byla nyní posuzovaná věc postoupena k rozhodnutí rozšířenému senátu podle § 17 s. ř. s. [...]**

(zvýraznění provedl desátý senát)

[30] Desátý senát odkazuje též na usnesení o nepřijatelnosti kasační stížnosti ze dne 9. 12. 2015, čj. 3 Azs 199/2015-27. I zde soud dovodil absenci žalobních bodů, byť v žalobě

bylo mj. tvrzeno, že žalovaný nezjistil správně stav věci, žádost neměla být vyhodnocena jako nepřipustná, řízení nemělo být zastaveno, že splňuje zákonné podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu, že nebyla dostatečně odůvodněna možnost udělení humanitárního azylu, že mu hrozí nebezpečí vážné újmy. Nakonec stěžovatel argumentoval Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod s tím, že mu v případě návratu hrozí nebezpečí mučení či nelidského a ponižujícího zacházení:

Žaloba byla odmítnuta pro nedostatečnou identifikaci žalobních bodů, které nebyly ani na výzvu doplněny. Problematikou žalobních bodů se zdejší soud již několikrát zabýval a jeho závěry lze považovat za zcela ustálené. Zmínit je vhodné např. rozsudek rozšířeného senátu NSS ze dne 20. 12. 2005, čj. 2 Azs 92/2005-58, který se k dané problematice vyjádřil velmi komplexně. Mimo jiné z něj přitom vyplývá, že *„líčení skutkových okolností v žalobě proti rozhodnutí správního orgánu nemůže být toliko typovou charakteristikou určitých „obvyklých“ nezákonností, k nimž při vyřizování věcí určitého druhu může docházet, nýbrž zcela jasně individualizovaným, a tedy od charakteristiky jiných konkrétních skutkových dějů či okolností jednoznačně odlišitelným popisem“*. Stěžovatel však v žalobě jednotlivé námitky vůbec nekonkretizoval a spokojil se s obecným tvrzením, že žalovaný nezjistil správně stav věci, žádost neměla být vyhodnocena jako nepřipustná, řízení nemělo být zastaveno. K azylovým důvodům potom obecně poznamenal, že splňuje zákonné podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu, že nebyla dostatečně odůvodněna možnost udělení humanitárního azylu, a že mu hrozí nebezpečí vážné újmy. Nakonec stěžovatel argumentoval Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod s tím, že mu v případě návratu hrozí nebezpečí mučení či nelidského a ponižujícího zacházení. NSS v souladu se zmiňovaným rozsudkem rozšířeného senátu poznamenává, že takto formulovanými žalobními body nemohl stěžovatel splnit povinnost vylíčit, jakých konkrétních nezákonných kroků, postupů, úkonů, úvah, hodnocení či závěrů se měl správní orgán vůči němu dopustit v procesu vydání napadeného rozhodnutí či přímo rozhodnutím samotným. Přestože stěžovatel odkazuje na jednotlivá ustanovení zákonů, k jejichž porušení mělo ve správním řízení dojít, chybí NSS argumentace propojující je se skutkovým stavem věci. Bez konkrétních souvislostí je taková argumentace jen shora vzpomínaným nic neříkajícím výčtem určitých „obvyklých“ nezákonností, která nemůže být za žalobní body ve smyslu § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. považována. Lze tudíž uzavřít, že městský soud nedostatky žaloby správně vyhodnotil, když konstatoval, že žalobní body neobsahuje.

[31] Obdobně rozsudek NSS ze dne 12. 1. 2016, čj. 4 Azs 285/2015-24, dospěl k závěru, že žádný žalobní bod neobsahovala žaloba, v níž bylo namítáno, *„že žalovaný porušil § 2 odst. 1 a 4, § 3, § 50 odst. 2 až 4, § 52 a § 68 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, a § 12, § 14 a § 14a azylového zákona“*; krom toho se tam uvádělo, že žaloba bude doplněna za pomoci právního zástupce. Součástí žaloby byla i žádost o ustanovení právního zástupce (viz body 17 a 28).

[32] K podobnému závěru dospěl čtvrtý senát též v rozsudku ze dne 24. 5. 2016, čj. 4 Azs 47/2016-41. Žaloba neobsahovala žádný žalobní bod, *„neboť v části týkající se žalobních bodů obsahuje pouze výčet ustanovení správního řádu a zákona o azylu, které měl žalovaný porušit a obecné tvrzení, že žalovaný nedostál zásadám správního řízení, zjištěný skutkový stav nesprávně právně kvalifikoval a neposoudil jej podle § 12 zákona o azylu. Stěžovatel ostatně sám v žalobě uvedl, že konkrétní skutkové důvody, ve kterých spatřuje tvrzenou nezákonnost, uvede v dodatečné lhůtě“* (bod 12).

[33] Obdobným směrem jde i nedávný rozsudek ze dne 10. 2. 2017, čj. 2 Azs 346/2016-24:

[12] NSS konstatoval, že v posuzované věci žaloba žádný žalobní důvod, a to ani v nejhrubších rysech, neobsahovala. Hovořilo se v ní pouze o porušení některých ustanovení správního řádu, zákona o azylu, Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, Úmluvy proti mučení a o zkrácení práv

stěžovatele, aniž by bylo naznačeno, v čem měl rozpor se zákonem spočívat a jaká práva stěžovatele měla být zkrácena. Skutkovou konkretizaci k jednotlivým právním ustanovením stěžovatel neposkytl. Naopak uvedl, že „[ž]aloba bude doplněna za pomoci právního zástupce“, z čehož lze dovodit, že si byl neúplnosti svého podání vědom.

IV. Závěr

[34] Desátý senát si je vědom, že k vymezení žalobního bodu padla již dvě meritorní rozhodnutí rozšířeného senátu (viz bod [15] shora). Judikatura však zůstává nejednotná přinejmenším v rozsahu žalob ve věcech mezinárodní ochrany. Míra tohoto rozkolu narušuje vážným způsobem jednotu rozhodování krajských soudů. Proto desátý senát nehodlá označit ten či onen judikaturní proud za exces z povinnosti následovat judikaturu rozšířeného senátu, notabene v situaci, kdy samotné rozsudky rozšířeného senátu se věci azylových nijak netýkají. Ostatně k uvážlivé aplikaci možnosti označit určité rozhodnutí NSS za exces vůči povinnosti respektovat názory rozšířeného senátu vyzval i Ústavní soud (nález ze dne 14. 3. 2016, sp. zn. I. ÚS 2866/15, *Office Park Šantovka*, body 20 násl.).

[35] Desátý senát upozorňuje, že pravomoc rozšířeného senátu ve vztahu k právnímu názoru, k němuž se již vyslovil, je dána mj. tehdy, umožňují-li závěry rozšířeného senátu v určité otázce vícero možných výkladů (usnesení rozšířeného senátu ze dne 21. 2. 2017, čj. 1 As 72/2016-48, bod 20). Tak je tomu i v otázce dostatečného vymezení žalobního bodu v azylových žalobách.

[36] Desátý senát samozřejmě chápe důvody toho judikaturního proudu, který přistupuje k žalobním bodům ve věcech azylových velmi vstřícně. Zůstává však otázkou, zda je pro takovýto postup dostatečný zákonný důvod a zda odlišné nakládání s různými druhy žalob nenarušuje právní jistotu. Nutno totiž upozornit, že jádrem problému je příliš krátká lhůta pro podání žaloby v těchto typech věcí. Ústavnost této lhůty však pravděpodobně není sporná, a to s ohledem na judikaturu Ústavního soudu [nález ze dne 1. 12. 2009 sp. zn. Pl. ÚS 17/09 (N 250/55 SbNU 415; 9/2010 Sb.), bod 41]. Navíc, jak podotkl Ústavní soud, vytvářet nějaká speciální procesní pravidla jen pro žaloby ve věcech mezinárodní ochrany by nebylo systémové, mohlo by zásadním způsobem nabourat samu koncepci správního soudnictví a rozkolísat principy správního soudnictví (nález sp. zn. Pl. ÚS 17/09, bod 46).

[37] Desátý senát se z právě uvedených důvodů přiklání k závěrům druhého judikaturního proudu, tedy k potřebě aplikovat dosavadní závěry rozšířeného senátu k žalobním bodům plně též na věci mezinárodní ochrany. Desátý senát je přesvědčen, že cestou k důsledné ochraně práv cizinců nejsou nějaká *ad hoc* pravidla pro žalobní body v této oblasti, ale zajištění efektivní právní pomoci pro cizince.

[38] Desátý senát tedy dospěl k závěru, že judikatura NSS je vnitřně rozdělená co do nezbytné míry určitosti vymezení žalobního bodu ve věcech mezinárodní ochrany. Proto mu nezbylo než předložit tuto otázku rozšířenému senátu. S ohledem na zásadní a obecný význam předložené otázky současně desátý senát navrhuje přednostní vyřízení této věci.

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

Rozšířený senát bude ve věci rozhodovat ve složení: Josef Baxa, Jana Brothánková, Zdeněk Kühn, Lenka Matyášová, Barbara Pořízková, Aleš Roztočil, Karel Šimka. Účastníci mohou namítnout podjatost těchto soudců (§ 8 odst. 1 s. ř. s.) do jednoho týdne od doručení tohoto usnesení.

V téže lhůtě mohou účastníci rovněž podat svá vyjádření k právní otázce předkládané rozšířenému senátu.

V Brně dne 25. května 2017

Zdeněk Kühn
předseda senátu